ପାଠ-୧୧ ହରଣ କରି ଜାଣିବା

ଓଧ ଓ ନେଉଳ ଗୋଟିଏ ପୋଖରୀରୁ ଜାଲ ପକାଇ ମାଛ ଧରିଲେ। ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଖୁସି କହିଲେ ନ ସରେ, କେତେ ମାଛ । ହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ମନରେ ଦୁଃଖ ରହିଗଲା ସବୁମାଛ ସମାନ ବଡ଼ି ନାହାଁନ୍ତି। ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ମାଛ ବହୁତ ବଡ଼ ହୋଇଛନ୍ତି। ତିନି ପ୍ରକାରର ମାଛ- ଛୋଟମାଛ, ମଝିଆ ପ୍ରକାରର ମାଛ ଓ ବଡ଼ମାଛ। ବଡ଼ମାଛ ୨ଟି, ମଝିଆ ପ୍ରକାରର ମାଛ ୪ଟି ଓ ସାନମାଛ ୮ଟି ।

ମାଛ କିପରି ବାଣ୍ଟିବେ ଓଧ ଓ ନେଉଳ ? କ'ଣ କରିବେ। ନେଉଳ ଟିକିଏ ଚାଲାକ୍ କରି ଓଧକୁ କହିଲା, "ଛୋଟମାଛର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ, ତୁମେ ନେଇଯାଅ। ବଡ଼ମାଛ ଓ ମଝିଆମାଛଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମିଶି କମ୍, ତେଣୁ ମୁଁ ନେଇଯାଉଛି"। ଓଧ ଭାବିଲା- ସାନ ମାଛ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ କିନ୍ତୁ ବଡ଼ମାଛଙ୍କ ସହ ସମାନ ହେବେ ନାହିଁ। ଓଧ କହିଲା- "ଠିକ୍ ଅଛି, ମୁଁ ବଡ଼ ଓ ମଝିଆମାଛ ନେଇଯାଉଛି । ତୁମେ ସାନମାଛ ସବୁ ନେଇଯାଅ।" ଏ କଥାରେ ନେଉଳ ରାଜି ହେଲା ନାହିଁ। ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା, ପରେ କଳି। ଶେଷରେ କ'ଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିବ ? ସେମାନେ କେମିତି ମାଛକୁ ବାଣ୍ଟିଥିବେ କହ।

ସେମାନେ କିପରି ମାଛଗୁଡ଼ିକୁ ବାଣ୍ଟିଲେ ଆସ ଦେଖିବା।

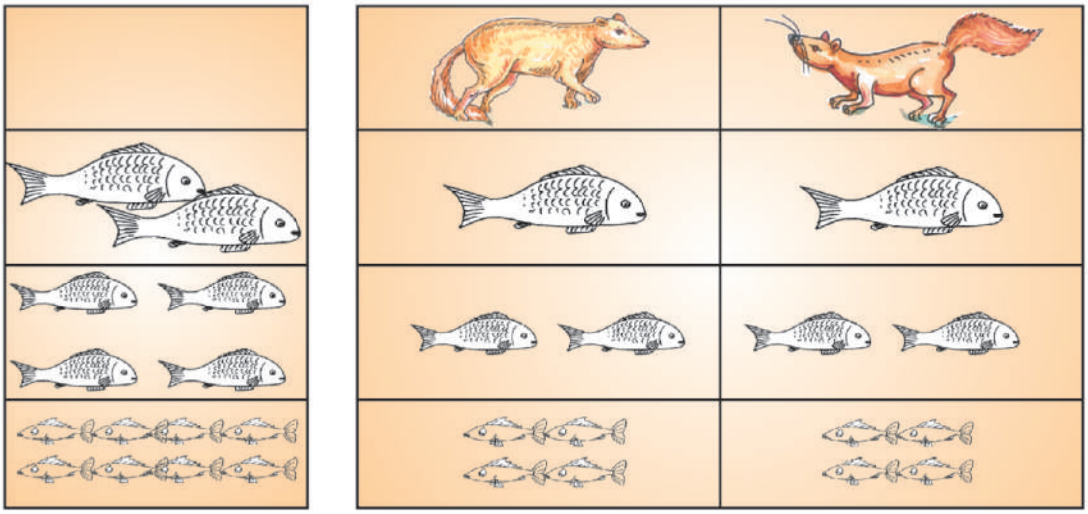

- ଆସ, ଆଉ ଗୋଟିଏ ପରିସ୍ଥିତି ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

ଥରେ ଓଡ଼ିଶା ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ବନ୍ୟା ହୋଇଥିଲା । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଓଡ଼ିଶା ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ପାଇଁ ଚୁଡ଼ା ବସ୍ତା ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ପଠାଇଲେ । ଉଭୟ ରାଜ୍ୟ ସମାନ ସଂଖ୍ୟକ ଚୁଡ଼ା ବସ୍ତା ବାଣ୍ଟିନେବେ । ମୋଟ ୮ଟି ଟ୍ରକ (ପ୍ରତ୍ୟେକ ଟ୍ରକରେ ୧୦୦ ବସ୍ତା), ୬ଟି ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ (ପ୍ରତି ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ ୧୦ ବସ୍ତା ଲେଖାଏଁ) ଓ ୪ଟି ଖୋଲା ବସ୍ତା ଚୁଡ଼ା ଆସିଥିଲା ।

☞ ଏବେ କହ, ସମାନ ଭାଗ କରି ବାଣ୍ଟିବାରେ ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଠିକ୍, ସହଜ ଓ ଶୀଘ୍ର ହେବ ?

(କ) ସମସ୍ତ ଚୁଡ଼ା ବସ୍ତାକୁ କାଢ଼ି ଗଣିବା ଓ ବସ୍ତା ବସ୍ତା କରି ଭାଗ ବାଣ୍ଟିବା ।

(ଖ) ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ୮ ଟ୍ରକ ଚୁଡ଼ା ବସ୍ତା ଓ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଟି ୬ଟି ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ ଥିବା ଚୁଡ଼ା ଓ ୩ଟି ଖୋଲା ବସ୍ତା ନେବେ ।

(ଗ) ଟ୍ରକ, ଟ୍ରାକ୍ଟର ଓ ଖୋଲା ଗୋଟିକିଆ ବସ୍ତାରେ ଥିବା ଚୁଡ଼ାରୁ ଯେ କୌଣସି ରାଜ୍ୟକୁ ଯେତେ ବସ୍ତା ଦେଲେ ଚଳିବ ।

(ଘ) ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟକୁ ସମାନ ସମାନ ଟ୍ରକର ଚୁଡ଼ା, ସମାନ ସମାନ ଟ୍ରାକଟରର ଚୁଡ଼ା ଓ ସମାନ ସମାନ ଖୋଲାବସ୍ତା ଚୁଡ଼ା ଦିଆଯିବ ।

- ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଚୁଡ଼ାବଣ୍ଟା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଭାଗକ୍ରିୟାରେ କିପରି ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରିବ ?

  ୮ଟି ଟ୍ରକରେ ଥିଲା ୮ଶହ ବସ୍ତା ଚୁଡ଼ା, ଏହାକୁ ଦୁଇ ସମାନ ଭାଗ କଲେ ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟ ପିଛା ପଡ଼ିବ ୪ଟ୍ରକ ଚୁଡ଼ା ବା ୪ଶହ ବସ୍ତା

  ଅର୍ଥାତ୍ ୮ଶହ ÷ ୨ = ୪ଶହ

- ଗୋଟିଏ ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ ଥିଲା ୧୦ବସ୍ତା ଚୁଡ଼ା, ୬ଟି ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ ଥିଲା ୬ଦଶ (=୬୦)ବସ୍ତା ଚୁଡ଼ା

  ଦୁଇ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଏହାକୁ ସମାନ ଭାବରେ ବାଣ୍ଟିନେଲେ ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟ ପିଛା ପଡ଼ିବ ୩ଦଶ ଚୁଡ଼ା ବସ୍ତା

  ଏହାକୁ ଏପରି ଲେଖାଯିବ ୬ଦଶ ÷ ୨ = ୩ଦଶ

- ସେହିପରି ୪ଟି ଖୋଲା ଚୁଡ଼ାବସ୍ତାକୁ ଦୁଇ ସମାନ ଭାଗ କଲେ, ପ୍ରତି ଭାଗରେ ପଡ଼ିବ ୨ ବସ୍ତା ।

  ୪ଏକ ÷ ୨ = ୨ଏକ

ଅର୍ଥାତ୍ ୮ଶହ ୬ ଦଶ ୪ଏକ ÷ ୨ = ୪ଶହ ୩ଦଶ ୨ଏକ

୮୬୪ ÷ ୨ = ୪୩୨

ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଭାଗ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଚିତ୍ରରେ ଦର୍ଶାଅ–

☞ ନିମ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ଲେଖ ।

(କ) ୬ ଶହ ୪ଦଶ ଓ ୨ଏକ କୁ ୨ଭାଗ କଲେ,ପ୍ରତି ଭାଗରେ ପଡ଼ିବ ☐ ଶହ ☐ ଦଶ ଓ ☐ ଏକ,

ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିଲେ ୬୪୨ ÷ ୨ = ☐

(ଖ) ୬ ଶହ ୩ ଦଶ ଓ ୩ ଏକ କୁ ୩ ଭାଗ କଲେ ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ ☐ ଶହ ☐ ଦଶ ଓ ☐ ଏକ ପଡ଼ିବ,

ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିଲେ ୬୩୩ ÷୩ = ☐

(ଗ) ୯ ଶହ ୬ଦଶ ଓ ୦ଏକ କୁ ୩ ଭାଗ କଲେ ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ ☐ ଶହ ☐ ଦଶ ଓ ☐ ଏକ ପଡ଼ିବ,

ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିଲେ ୯୬୦ ÷୩ = ☐

(ଘ) ୮ଶହ ୦ ଦଶ ଓ ୪ ଏକକୁ ୪ ଭାଗ କଲେ ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ ☐ ଶହ ☐ ଦଶ ଓ ☐ ଏକ ପଡ଼ିବ,

ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିଲେ ୮୦୪ ÷୪= ☐

- ୩୨୫ କୁ ୫ ଦ୍ୱାରା କିପରି ଭାଗକରାଯାଏ, ଆସ ଦେଖିବା ।

```
       ୦୬୫
    ┌─────
 ୫ )  ୩୨୫
      ୦
 ─────────
      ୩୨
      ୩୦
   ─────────
       ୨୫
       ୨୫
   ─────────
        ୦
```

ପ୍ରଥମ ସୋପାନ- ପ୍ରଥମେ ୩ ଶହ ନେବା ୫ ଭାଗ କରିବା (୩ କୁ ୫ ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କରିପାରିବା ନାହିଁ)। ତେଣୁ ୩ ଶହ ଓ ୨ଦଶ ନେବା । ଏହାକୁ ୫ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କରିବା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ସୋପାନ- ୩ ଶହ ୨ଦଶ = ୩୨ଦଶ, ୩୨ଦଶ କୁ ୫ ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କରିବା ।

୩୨ଦଶକୁ ୫ ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କଲେ ପ୍ରତି ଭାଗରେ ପଡିବ ୬ଦଶ ଓ ୨ଦଶ ବଳିଲା ।

ତୃତୀୟ ସୋପାନ- ବର୍ତ୍ତମାନ ରହିଲା ୨ଦଶ ଓ ୫ ଏକ = ୨୫ଏକ

୨୫ ଏକକୁ୫ ଭାଗ କଲେ ପ୍ରତି ଭାଗରେ ୫ ଏକ ପଡ଼ିବ ।

ଆଉ କୌଣସି ସଂଖ୍ୟା ବଳିଲା ନାହିଁ ।

ତେଣୁ ୩୨୫ ÷୫ = ୬ ଦଶ ୫ ଏକ ବା ୬୫

☞ ତୁମେ ନିମ୍ନ ହରଣକ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜେ କର ।

(କ) ୩) ୬୩୯

(ଗ) ୮) ୬୪୮

(ଖ) ୫) ୭୫୦

(ଘ) ୬) ୯୮୪

ଉଦାହରଣ - ୧

୮୨୩ଟି ପଙ୍ଖାକୁ ୩ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ସମାନ ଭାଗରେ ବାଣ୍ଟିନେଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଭାଗରେ କେତୋଟି ପଙ୍ଖା ପଡ଼ିବ ?

ସମାଧାନ-

```
      ୨୭୪
   ______
୩ ) ୮୨୩
    ୬
   ______
    ୨୨
    ୨୧
   ______
     ୧୩
     ୧୨
   ______
      ୧
```

ଲକ୍ଷ୍ୟ କର, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟବସାୟୀ ୨୭୪ଟି ନେଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପଙ୍ଖା ବଳିପଡ଼ିଲା ।
ଅର୍ଥାତ୍ ଭାଗ କଲାବେଳେ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛି ବଳେ ନାହିଁ ଓ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛି ବଳିପଡ଼େ ।

ମନେରଖ, ଯାହାକୁ ଭାଗ କରାଯାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ମୂଳ ଜିନିଷକୁ ଭାଗ ବଣ୍ଟାଯାଇଥାଏ, ତା'କୁ **ଭାଜ୍ୟ** କୁହାଯାଏ ।
ଯେତିକି (ଯାହାଦ୍ୱାରା) ଭାଗ କରାଯାଏ, ତା'କୁ **ଭାଜକ** କୁହାଯାଏ ।
ଭାଗ ହେବା ପରେ ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ ଯେତିକି ପଡ଼ିଲା, ତା'କୁ **ଭାଗଫଳ** କୁହାଯାଏ ।
ଭାଗକ୍ରିୟା ପରେ ଯାହା ବଳିପଡ଼େ, ତା'କୁ **ଭାଗଶେଷ** କୁହାଯାଏ ।

- ଉପର ଉଦାହରଣରେ ଆମେ ଦେଖିଲେ ୮୨୩ ÷ ୩ = ୨୭୪ ପଡ଼ି ୧ ବଳିଲା ।
  ଏଠାରେ ୮୨୩ କୁ ଭାଗ କରାଯାଇଛି, ତେଣୁ ୮୨୩ ହେଉଛି ଭାଜ୍ୟ,
  ୮୨୩ କୁ ୩ ସମାନ ଭାଗ କରାଯାଇଛି, ଏଠାରେ ୩ ହେଉଛି ଭାଜକ,
  ୮୨୩ କୁ ୩ ଭାଗ କରିବା ଫଳରେ ପ୍ରତି ଭାଗରେ ୨୭୪ ପଡୁଛି, ଏଠାରେ ୨୭୪ ହେଉଛି ଭାଗଫଳ ।
  ୮୨୩କୁ ୩ ଭାଗ କରିବା ଫଳରେ ପ୍ରତି ଭାଗରେ ୨୭୪ ପଡ଼ିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ୧ ବଳି ପଡୁଛି, ତେଣୁ ୧ ହେଉଛି ଭାଗଶେଷ ।

☞ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହରଣ କରି ଭାଜ୍ୟ, ଭାଜକ, ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ କେତେ ହେଲା ଲେଖ ।–

(କ) ୪) ୮୨୪ (ଖ) ୨) ୯୩୨ (ଗ) ୪) ୭୩୬

(ଘ) ୩) ୯୬୩ (ଙ) ୩) ୬୩୬ (ଚ) ୩) ୯୩୫

• ଗାଁ ଗହଳିର କଥା, ଛୋଟ ଗାଁ ଟିଏ, ନାମ ଅଲେଖପୁର । ଗାଁରେ ମାତ୍ର ୯ ଘର, ସମସ୍ତେ ଗାଁରେ ଥିବା କେତେକ ପଣସ ଗଛରୁ ୨୮୭ଟି ପଣସ ତୋଳିଲେ ଓ ସମାନ ଭାଗରେ ବାଣ୍ଟିନେଲେ । କେତୋଟି ପଣସ ବଳିପଡ଼ିଥିବ ? ଜଣଙ୍କ ଭାଗରେ କେତୋଟି ପଣସ ପଡ଼ିଥିବ ? ରାତିରେ ଗାଁରେ ସଭା ବସିଥିଲା । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡର ରାସ୍ତା ତିଆରି ହେବ । ପଇସା ଆସିବ କେଉଁଠୁ ? ଜଣେ ଲୋକ ଠିଆ ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା, ଆମେ ସମସ୍ତେ ଆଜି ଯେଉଁ ପଣସ ନେଇଥିଲେ ସେ ସବୁକୁ ଏକାଠି କରି ବିକିଦେବା । ସମସ୍ତେ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜିହେଲେ ଓ ନିଜେ ନେଇଥିବା ପଣସ ଆଣି ନିମ୍ନଭଳି ରଖିଲେ ।

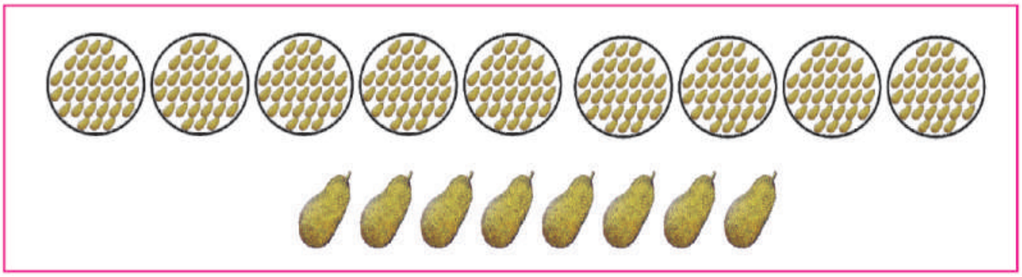

☞ ଏବେ ନିମ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦିଅ–

- ମୋଟ୍ କେତୋଟି ପଣସ ତୋଳା ଯାଇଥିଲା ?
- ଗ୍ରାମରେ ମୋଟ୍ କେତେ ଘର ଥିଲା ?
- ପ୍ରତି ଘର ପିଛା କେତୋଟି ଲେଖାଏଁ ପଣସ ପଡ଼ିଲା ?
- ଆଉ କେତୋଟି ପଣସ ବଳିପଡ଼ିଲା ?

ଏହି ଭାଗକ୍ରିୟାରେ ଭାଜ୍ୟ, ଭାଜକ, ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ କେତେ ପାଇଲ ତଳେ ଲେଖ ।

ଭାଜ୍ୟ = ☐ , ଭାଜକ = ☐ , ଭାଗଫଳ = ☐ , ଭାଗଶେଷ = ☐

ଗାଁ ଲୋକମାନେ ନେଇଥିବା ପଣସକୁ ଆଣି ରଖିବାପରେ ମୋଟ୍ ପଣସ ସଂଖ୍ୟା ଜାଣିବେ କିପରି ? ମୋଟ୍ ପଣସ ଏମିତି ହିସାବ କରିବ –

୧ଟି ଭାଗରେ ୩୧ ଟି ପଣସ

୯ଟି ଭାଗରେ ୩୧ x ୯ଟି ପଣସ = ୨୭୯ ଟି ପଣସ

୮ଟି ଗୋଟିକିଆ ପଣସ ଅଛି,

ମୋଟ ପଣସ ସଂଖ୍ୟା = ୨୭୯ଟି ପଣସ + ୮ଟି ପଣସ = ୨୮୭ଟି ପଣସ

ତେବେ ୨୮୭ = ୩୧ x ୯ + ୮

ବା ୨୮୭ = ୯ x ୩୧ + ୮

∴ ଭାଜ୍ୟ = ଭାଜକ x ଭାଗଫଳ + ଭାଗଶେଷ

☞ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହରଣ କରି ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କର। ତୁମର ଉତ୍ତର ଠିକ୍ ଅଛି କି ନାହିଁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଭାଜକରେ ଭାଗଫଳକୁ ଗୁଣ। ଗୁଣଫଳ ଯାହା ପାଇଲ, ସେଥିରେ ଭାଗଶେଷକୁ ମିଶାଅ। ଯୋଗଫଳ ଯଦି ଭାଜ୍ୟ ସହ ସମାନ ହେଲା, ତା'ହେଲେ ଜାଣିବ ତୁମେ କରିଥିବା ହରଣ ଠିକ୍ ଅଛି।

(କ) ୬୫୩ ÷ ୩

(ଖ) ୪୯୮ ÷ ୫

(ଗ) ୯୬୩ ÷ ୪

(ଘ) ୭୮୪ ÷ ୭

ଏବେ ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ହରଣର ବ୍ୟବହାର ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିବା

ଉଦାହରଣ - ୧

ଗୋଟିଏ ପେଟିରେ ୯ଟି ବହି ରଖାଯାଇପାରିବ। ୧୮୯ଟି ବହିକୁ କେତୋଟି ପେଟିରେ ରଖାଯିବ ?

ସମାଧାନ- ଏଠାରେ ପେଟି ସଂଖ୍ୟା ଜାଣିବା ପାଇଁ ୧୮୯ରେ ୯କୁ ଭାଗ କରାଯିବ।

ଗୋଟିଏ ପେଟିରେ ୯ଟି ବହି ରହେ।

୧୮୯ଟି ବହିକୁ = ୧୮୯ ÷ ୯ = ୨୧ଟି ପେଟିରେ ରଖିହେବ।

∴ ୧୮୯ଟି ବହି ୨୧ଟି ପେଟିରେ ରହିବ।

```
     ୨୧
  ୯ )୧୮୯
     ୧୮
    ----
     ୦୯
      ୯
    ----
      ୦
```

ଉଦାହରଣ - ୨

୮ଜଣ ପିଲା ୮୨୪ଟି କୋଳିକୁ ସମାନ ଭାଗରେ ବାଣ୍ଟିନେଲେ। ଜଣଙ୍କ ଭାଗରେ କେତୋଟି କୋଳି ପଡ଼ିବ ?

ସମାଧାନ -

୮ଜଣ ପିଲା ୮୨୪ଟି କୋଳି ଭାଗ ବାଣ୍ଟିବେ।

୧ ଜଣ ପିଲା ଭାଗରେ କୋଳି ସଂଖ୍ୟା = ୮୨୪ ÷ ୮ = ୧୦୩ଟି

∴ ଜଣଙ୍କ ଭାଗରେ ୧୦୩ଟି କୋଳି ପଡ଼ିବ।

```
     ୧୦୩
  ୮ )୮୨୪
     ୮
    ----
     ୦୨
      ୦
    ----
      ୨୪
      ୨୪
    ----
       ୦
```

ଅଭ୍ୟାସ କାର୍ଯ୍ୟ

୧. ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କର ।

(କ) ୪୬୮ ÷ ୨ (ଖ) ୯୨୧ ÷ ୩

(ଗ) ୭୦୨ ÷ ୩ (ଘ) ୩୯୬ ÷ ୭

(ଙ) ୬୧୭ ÷ ୯ (ଚ) ୮୦୫ ÷ ୧୦

ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାଗଶେଷ, ଭାଜକ ଠାରୁ ଅଧିକ ହେଉଛି ନା କମ୍ ହେଉଛି ? କାରଣ କ'ଣ ଲେଖ ।

୨. ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

(କ) ୫୨୬ ÷ ୨ = ଭାଗଫଳ.......... , ଭାଗଶେଷ ....

(ଖ) ୭୯୩ ÷ ୫ = ଭାଗଫଳ.......... , ଭାଗଶେଷ ....

(ଗ) ୩୦୪ ÷ ୪ = ଭାଗଫଳ.......... , ଭାଗଶେଷ..........

(ଘ) ୮୮୦ ÷ ୧୦ = ଭାଗଫଳ.......... , ଭାଗଶେଷ..........

୩. ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

ଭାଜ୍ୟ	ଭାଜକ	ଭାଗଫଳ	ଭାଗଶେଷ
୮୯୫	୨	୪୪୭	୧
୫୮୯	୪		
୭୪୨	୭		
୩୦୫	୮		
୯୦୧	୬		
୫୫୫	୫		

୪. ନିମ୍ନରେ ଭାଜକ, ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ ଦତ୍ତ ଅଛି । ଭାଜ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କର ।

ଭାଜକ	ଭାଗଫଳ	ଭାଗଶେଷ	ଭାଜ୍ୟ
୭	୧୫	୩	
୯	୧୦୫	୭	
୧୦	୩୨୮	୫	
୨୩	୮୭୯	୧୩	

୫. ୮,୯ ଓ ୪କୁ ବ୍ୟବହାର କରି ତିନି ଅଙ୍କ ବିଶିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ସାରଣୀର ବାମ ପଟ ସ୍ତମ୍ଭରେ ତଳକୁ ତଳ ଲେଖ । ଲେଖିଥିବା ସଂଖ୍ୟାକୁ ଦତ୍ତ ଭାଜକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କରି ଯେଉଁଠି ଭାଗଶେଷ '0' ସେଠାରେ (✓) ଚିହ୍ନ ଦିଅ, ନହେଲେ (✗) ଚିହ୍ନ ଦିଅ ।

ଯେପରି-

ଭାଜ୍ୟ	ଭାଜକ			
	୨	୫	୮	୩
୮୯୪	✓	✗	✗	✓
୮୪୯				

୬. ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଥିବା ଶୂନ୍ୟ ଘର ଗୁଡ଼ିକରେ ଠିକ୍ ସଂଖ୍ୟା ଲେଖି ପୂରଣ କର ।

ଭାଜ୍ୟ	ଭାଜକ	ଭାଗଫଳ	ଭାଗଶେଷ
	୫୭	୭	୧୫
୭୫୧	୭		୪
୩୭୯	୮		
୧୦୦	୧୦		
	୯	୬୭	୦
	୭	୯୭	୫

କୌଣସି ସଂଖ୍ୟାକୁ ୧୦ ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କଲେ ଭାଗଫଳ କ'ଣ ହେଉଛି ଲେଖ ।(ଭାଜ୍ୟକୁ ୪୦, ୫୦, ୮୦, ୯୦ ଓ ୧୦୦ ନେଇ ଏହି କାମ କର ।)

୭.ସମାଧାନ କର ।

(କ) କରିମ୍ ପାଖରେ ୩୬୯ଟି ଟଗର ଫୁଲ ଅଛି । ପ୍ରତି ମାଳରେ ସମାନ ସଂଖ୍ୟକ ଫୁଲ ଗୁନ୍ଥି ସେ ୩ଟି ମାଳ ତିଆରି କରିବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କଲା । ପ୍ରତି ମାଳରେ କେତୋଟି ଫୁଲ ରହିବ ?

(ଖ) ରୋମି ମହମବତି ତିଆରି କରେ । ଗୋଟିଏ ଦିନ ସେ ୭୨୫ଟି ମହମବତି ତିଆରି କଲା । ଗୋଟିଏ ପ୍ୟାକେଟ୍‌ରେ ୬ଟି ମହମବତି ରହିଲେ ସର୍ବାଧିକ କେତୋଟି ପ୍ୟାକେଟ୍ ହେବ ଓ କେତୋଟି ବତି ବଳକା ରହିବ ?

(ଗ) ତୁମ ଜନ୍ମଦିନରେ ବାପା ଗଛରୁ ୨୨୫ଟି ଚମ୍ପା ଫୁଲ ତୋଳିଥିଲେ । ଏହି ଫୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତି ଅତିଥିଙ୍କୁ ୫ଟି କରି ଦେବାରୁ ସମସ୍ତ ଅତିଥି ଫୁଲ ପାଇଲେ ଏବଂ ଆଉ ଫୁଲ ବଳିଲା ନାହିଁ । ତୁମ ଜନ୍ମଦିନର ଅତିଥି ସଂଖ୍ୟା କେତେ ?

(ଘ) ୪୩ଜଣ ପିଲାଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରତି ପିଲାଙ୍କୁ ୪ଟି ଲେଖାଏଁ କମଳା ବାଣ୍ଟିବାରୁ ୨୮ଟି କମଳା ବଳି ପଡ଼ିଲା । ଯଦି ଜଣକୁ ୫ଟି କରି କମଳା ଦିଆଯାଇଥାନ୍ତା ତେବେ ଆଉ କେତୋଟି କମଳା ଦରକାର ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ?

(ଙ) ଶିଶୁ ଦିବସରେ ଶିକ୍ଷକ ୧୫୬ ଜଣ ପିଲାଙ୍କୁ ୫ଟି ଲେଖାଏଁ ଚକୋଲେଟ୍ ବାଣ୍ଟିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ ୩୮ଟି ଚକୋଲେଟ୍ ବଳି ପଡ଼ିଲା । ତେବେ ସେ କେତୋଟି ଚକୋଲେଟ୍ ଆଣିଥିଲେ ?

(ଚ) ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସରେ ସାଜସଜା ପାଇଁ ପିଲାମାନେ ୬୩୭ଟି ପତାକା ତିଆରି କରି ସମାନ ଭାବରେ ୫ଟି ମାଳରେ ପତାକାଗୁଡ଼ିକୁ ଗୁନ୍ଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ପତାକା ମାଳରେ କେତୋଟି ପତାକା ଲାଗିବ ? କେତୋଟି ପତାକା ବଳିପଡ଼ିବ ?

(ଛ) ଜଣେ କମଳା ବ୍ୟବସାୟୀ ୭୩୬ ଟି କମଳାକୁ ସମାନଭାବରେ ବାଣ୍ଟି ୮ଟି ପେଟିରେ ରଖିଲେ । ଗୋଟିଏ ପେଟିରେ କେତୋଟି କମଳା ରହିଲା ?

୮.(କ) ତୁମ ମନରୁ ଦୁଇଟି ହରଣ ପରିସ୍ଥିତିର ଉଦାହରଣ ଦିଅ, ଯେଉଁଥିରେ ଭାଗଶେଷ ରହୁ ନ ଥିବ ।

(ଖ) ତୁମ ମନରୁ ଦୁଇଟି ହରଣ ପରିସ୍ଥିତିର ଉଦାହରଣ ଦିଅ, ଯେଉଁଥିରେ ଭାଗଶେଷ ୨ ରହୁଥିବ ।

(ଗ) ତୁମ ମନରୁ ଦୁଇଟି ହରଣ ପରିସ୍ଥିତିର ଉଦାହରଣ ଦିଅ, ଯେଉଁଥିରେ ଭାଜକ ୪ ହେଉଥିବ ଓ ଭାଗଶେଷ ୨ ହେଉଥିବ ।

ଅଭ୍ୟାସ କାର୍ଯ୍ୟ

ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କର ।

୧. ସପନି ଓ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଶାଳପତ୍ର ତୋଳିବାକୁ ବଣକୁ ଗଲେ । ଉଭୟ ପତ୍ର ତୋଳି ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଗଦା କଲେ । ସପନି ୧୦୦ଟିକିଆ ୬ଟି ବିଡ଼ା ତିଆରି କଲା,ତା ପାଖରେ ଆଉ ୪୪ଟି ପତ୍ର ବଳିପଡ଼ିଲା । ସେମାନେ କେତୋଟି ପତ୍ର ତୋଳିଥିଲା ?

୨. ସୀତା ୪୫ ଟି ଫୁଲ ଓ ଗୀତା ୩୦ଟି ଫୁଲ ତୋଳିଲେ । ଦୁହେଁ ତୋଳିଥିବା ଫୁଲକୁ ଏକାଠି କରି ପ୍ରତି ମାଳରେ ସମାନ ସଂଖ୍ୟକ ଫୁଲ ଗୁନ୍ଥି ୫ଟି ମାଳ ତିଆରି କଲେ । ତେବେ ପ୍ରତି ମାଳରେ କେତୋଟି ଫୁଲ ରହିଲା ?

୩. ଜଣେ ବେଲୁନ୍ ବିକାଳି ୮୯ଟି ବେଲୁନ୍ ବିକିବାକୁ ନେଇଥିଲେ । ସେଥିରୁ ୧୭ଟି ବେଲୁନ୍ ଫାଟିଗଲା । ବାକିତକ ବେଲୁନ୍ ୯ଜଣ ପିଲା ସମାନ ଭାବରେ କିଣି ନେଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କେତୋଟି ବେଲୁନ୍ କିଣିଲେ ?

୪. ଦୀପାବଳି ପାଇଁ ତୁମେ ୬ଟି ଲେଖାଏଁ ମହମବତି ଥିବା ୧୦ଟି ପ୍ୟାକେଟ୍ ଓ ୧୨ଟି ଲେଖାଏଁ ମହମବତି ଥିବା ୩ଟି ପ୍ୟାକେଟ୍ କିଣିଲ । ମୋଟ୍‌ରେ କେତୋଟି ମହମବତି କିଣିଲ ?

୫. ଗୋଟିଏ ଅଟୋରେ ୫ଜଣ ଆସନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଡଙ୍ଗାରେ ଥରକେ ୮ ଜଣ ନଇ ପାରିହୁଅନ୍ତି । ଦିନେ ୧୬ଟି ଅଟୋରେ ଲୋକ ଆସିଲେ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ କେତେ ଥରରେ ନଈ ପାରି ହେବେ ?

୬. ବାପା ବଜାରରୁ କିଛି ଗୋଲାପ ଚାରା ଆଣି ପ୍ରତି ଧାଡ଼ିରେ ୮ଟି କରି ୯ ଧାଡ଼ିରେ ଲଗାଇଲେ । ସେ ଯଦି ପ୍ରତି ଧାଡ଼ିରେ ୬ଟି କରି ଲଗାଇଥାନ୍ତେ ତେବେ କେତୋଟି ଧାଡ଼ି ହୋଇଥାନ୍ତା ?

୭. ବାତ୍ୟା ବେଳେ ଗୋଟିଏ ସାହିରେ ପ୍ରତି ପରିବାରକୁ ୬ ପ୍ୟାକେଟ୍ ପାଉଁରୁଟି ଦେବାରୁ ୫ ପ୍ୟାକେଟ୍ ବଳି ପଡ଼ିଲା । ସାହିରେ ୯ଟି ପରିବାର ଥିଲେ । କେତେ ପ୍ୟାକେଟ୍ ପାଉଁରୁଟି ବଣ୍ଟାଯିବାକୁ ଆସିଥିଲା ?

୮. ତୁମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠାଗାରରେ ୭ଟି ଥାକରେ ୩୧୫ ଖଣ୍ଡ ବହି ଅଛି । ଯଦି ସବୁ ଥାକରେ ସମାନ ସଂଖ୍ୟକ ବହିଥାଏ, ତେବେ ୨୫ ଟି ଥାକରେ କେତେ ଖଣ୍ଡ ବହି ରହିବ ?

୯. ଗୋଟିଏ ଗଛରୁ ୫ ଜଣ ପିଲା ମିଶି ୨୪୮ ଟି ଆମ୍ବ ତୋଳିଲେ । ସେଥିରୁ ୮ ଟି ଆମ୍ବ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ଆମ୍ବକୁ ସେମାନେ ସମାନ ଭାଗରେ ବାଣ୍ଟିନେଲେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା କେତୋଟି ଲେଖାଏଁ ଆମ୍ବ ପାଇଲେ ?

୧୦. କେତେକ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ ଲେଖାଅଛି । ସେହି ସମାଧାନ ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନଟି କ'ଣ ହେବ ଲେଖ ।

(କ) ୧ ମିଟର କନାର ଦାମ୍ = ୧୨୫ ଟଙ୍କା

୪ ମିଟର କନାର ଦାମ୍ = ୧୨୫ଟଙ୍କା × ୪ = ୫୦୦ଟଙ୍କା

∴ ୪ମିଟର କନା କିଣିଲେ ୫୦୦ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

(ଖ) ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସରେ ଆସିଥିବା ଚକୋଲେଟ୍ ସଂଖ୍ୟା = ୨୫୦

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା ପାଇଥିବା ଚକୋଲେଟ୍ ସଂଖ୍ୟା = ୫

ପିଲାସଂଖ୍ୟା = ୨୫୦ ÷ ୫ = ୫୦

∴ ୫୦ ଜଣ ପିଲା ଚକୋଲେଟ୍ ପାଇଲେ ।

୧୧. ତଳେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଦିଆଯାଇଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଜାଣିବା ପାଇଁ ଠିକ୍ ଗାଣିତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ ବାଛ ।

(କ). ୧୧୫ଟି ଚକୋଲେଟ୍‌କୁ ୫ ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମାନ ଭାବରେ ବଣ୍ଟାହେଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ କେତୋଟି ଚକୋଲେଟ୍ ପାଇବେ ?

(କ) ୧୧୫ + ୫ (ଖ) ୧୧୫ – ୫ (ଗ) ୧୧୫ × ୫ (ଘ) ୧୧୫ ÷ ୫

(ଖ). ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ିରେ ୨୭୯ଜଣ ସୈନିକ ଅଛନ୍ତି, ୬ ଧାଡ଼ିରେ କେତେଜଣ ସୈନିକ ଥିବେ ?

(କ) ୨୭୯ + ୬ (ଖ) ୨୭୯ – ୬ (ଗ) ୨୭୯ × ୬ (ଘ) ୨୭୯ ÷ ୬

(ଗ). ଗୋଟିଏ ଛାତ୍ରୀ ନିବାସରେ ୩୩୯ ଜଣ ଛାତ୍ରୀ ରହୁଥିଲେ । ପରେ ଆଉ ୨ ଜଣ ଛାତ୍ରୀ ନିବାସରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ମୋଟରେ କେତେ ଜଣ ଛାତ୍ରୀ ସେହି ଛାତ୍ରୀନିବାସରେ ରହିଲେ ?

(କ) ୩୩୯ + ୨ (ଖ) ୩୩୯ – ୨ (ଗ) ୩୩୯ × ୨ (ଘ) ୩୩୯ ÷ ୨

(ଘ). ଗୋଟିଏ ମହୁଫେଣାରେ ୭୬୨ଟି ମହୁମାଛି ବସିଥିଲେ । ଧୂଆଁଯୋଗୁ ସେଥିରୁ ୨୮୯ଟି ମାଛି ଉଡ଼ିଗଲେ । ମହୁଫେଣାରେ ଆଉ କେତେ ମାଛି ରହିଲେ ?

(କ) ୭୬୨ + ୨୮୯ (ଖ) ୭୬୨ – ୨୮୯ (ଗ) ୭୬୨ × ୨୮୯ (ଘ) ୭୬୨ ÷ ୨୮୯

(ଙ) ଗୋଟିଏ ସାଇକେଲ ଦୋକାନରେ ୪୮୦ଟି ସାଇକେଲ ଥିଲା ଓ ସେଥିରୁ ୨୪୫ଟି ସାଇକେଲ ବିକ୍ରି ହୋଇଗଲା । ତା' ପରଦିନ ଦୋକାନକୁ ୧୩୦ଟି ସାଇକେଲ କିଣାହୋଇ ଆସିଲା । ଦୋକାନରେ ମୋଟ୍ କେତୋଟି ସାଇକେଲ ହେଲା ?

(କ) ୪୮୦ + ୨୪୫ + ୧୩୦ (ଖ) ୪୮୦ + ୨୪୫ – ୧୩୦

(ଗ) ୪୮୦ – ୨୪୫ – ୧୩୦ (ଘ) ୪୮୦ – ୨୪୫ + ୧୩୦